

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

عظیم صابری

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

معارف و تبلیغات
کتابخانه مرکزی و
مرکز اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

Mahdaviyat
in present time

5th
Number of quarterly
Journal of Mahdaviyat

امام مهدی و سیره نبوی

چونان محمدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امام مهدی و سیره نبوی

نویسنده:

جواد محدثی

ناشر چاپی:

سازمان تبلیغات اسلامی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	امام مهدی و سیره نبوی
۶	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۱۱	فهرست مطالب
۱۵	مقدمه
۲۱	سیره فردی
۳۱	سیره اجتماعی و حکومتی
۳۴	احیای سنت نبوی
۳۵	نشر دانش و ترویج علم
۳۹	امنیت اجتماعی
۴۱	عدالت اقتصادی
۴۵	نفاق ستیزی
۵۴	ظلم ستیزی
۵۷	اصلاح عقاید
۶۲	آمیزه مهر و قهر
۶۷	روایت عصر ظهور
۷۵	کتابنامه
۷۷	درباره مرکز

سرشناسه: جواد، محدثی، ۱۳۲۲

عنوان و پدید آوران: امام مهدی و سیره نبوی / جواد محدثی، به سفارش دبیرخانه دائمی اجلاس حضرت مهدی (عج) مشخصات نشر: قم: سازمان تبلیغات اسلامی، دبیرخانه دائمی اجلاس حضرت مهدی (عَجَلَهُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ). ۱۳۸۵

مشخصات ظاهری: ۷۰ ص؛ ۱۹۸۹ / ۵ س.م

شابک: ۸-۱۲-۲۶۴۳-۹۶۴-۷۰۰۰ ریال . . یادداشت: فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیا

یادداشت: کتابنامه: م. (۷۰۶۹)، همچنین به صورت زیر نویس

موضوع: محمد بن حسن (ع)، امام دوازدهم. ۲۵۵ ق. موضوع: مهدویت .

شناسه افزوده: اجلاس حضرت مهدی. دبیرخانه دائمی رده بندی کنگره: BP ۲۲۴

نشانه اثر: ۸ الف ۲۳۴ م / رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۴۶۲ شماره کتابخانه ملی: ۲۰۶۷۶ - ۸۵ م

امام مهدی و سیره نبوی

مؤلف: جواد محدثی تدوین / ناشر: دبیرخانه دائمی اجلاس حضرت مهدی عمه الهه

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۸۵

چاپخانه: نگارش شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه بها: ۷۰۰۰ ریال شابک: ۱۲ - ۹۹۴۲۹۴۳ - X

کلیه حقوق محفوظ می باشد.

با قدردانی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته اند

کارشناسان ارزیابی: هیأت علمی دبیرخانه اجلاس؛

تدوین: سید جمال الدین شمس؛ مدیر هماهنگی و نظارت: مجید افشار؛ مدیر تولید و نشر: سید محمد باقی زاده :

صفحه آرائی: فاضل چوبین النجفی : طرح جلد: هادی معزی

امام مهدی و سیره نبوی

جواد محدثی

به سفارش دبیرخانه دائمی اجلاس حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

ص: ۳

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

ص: ٤

فهرست مطالب

مقدمه..... ۹

سیره فردی ۱۵

سیر اجتماعی و حکومتی..... ۲۵

تبلیغ و تحکیم دین خدا..... ۲۶

احیای سنت نبوی ۲۸

نشر دانش و ترویج علم امنیت اجتماعی..... ۲۹

امنیت اجتماعی..... ۳۳

عدالت اقتصادی ۳۵

نفاق ستیزی ... ۳۹

پیروزی در سایه جهاد ... ۴۲

ظلم ستیزی ۴۸

اصلاح عقاید..... ۵۱

آمیز، مهر و قهر..... ۵۶

ص: ۵

روایت عصر ظهور..... ۶۱

کتابنامه..... ۶۹

ص: ۶

سلام بر موعود، پنجره روشنایی در عصر غیبت؛ سلام بر مهدی مبنیه، جلوه دوباره پیامبر خدا؛ سلام بر قائم، ذخیره خدایی از خط اهل بیت؛ سلام بر روز ظهور، تجلی دوباره بعثت؛ سلام بر جامعه مهدوی، تکرار مدنیت اسلام؛ سلام بر انتظار، فرهنگ تمهیدی شیعه؛ سلام بر منتظران، پای بندان به بیعت نخستین؛ و... سلام بر یاران مهدی علیه، که در رکاب حضرت حجت الیه بار سنگین دولت کریمه را به دوش خواهند کشید.

ص: ۷

سالهاست که چشم تاریخ و نگاه مستضعفان، به افق انتظار دوخته شده است، تا روزی مردی بزرگ ظهور کند، با پشتوانه ای از نصرت الهی، تکیه زده بر کعبه مقدس، فریادگر رهایی انسان ها، با رسالتی جهانی برای اصلاح و عدالت.

آن موعود عزیز و امید آفرین، از نسل پاک پیامبر خدا صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَ از تبار طیب امامان معصوم عَلَیْهِمُ السَّلَامُ است، که مژده آمدنش را نسل در نسل شنیده ایم و چشم به دروازه سحر دوخته ایم و به ظهورش امید بسته ایم، تا با اقامه قسط و عدل جهانی، پایانی بر آلام بشریت مظلوم از سویی، و بر سلطه جباران ستمگر از سوی دیگر باشد.

این امید، ما را به زندگی امیدوار ساخته است، و این نوید، در ما انگیزه مقاومت و صبوری و تلاش و زمینه سازی پدید آورده است.

او را به عنوان پیشوایی میشناسیم که وعده های همه انبیاء را تحقق خواهد بخشید و عزت اهل ایمان و یکتاپرستان را و ذلت و زبونی منافقان و ظالمان و مستکبران را رقم خواهد زد.

در وجود او، تجشم دوباره حضرت رسول صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ رَا مِی بینیم و او را همانم و هم سیره و هم شمایل پیامبر خدا میشناسیم و حکومت جهانی او را مکمل دعوت خاتم رسولان و تجلی اهداف متعالی قرآن مبین میدانیم.

هر روز، به امید نزدیک تر شدن به افق آن دوران نورانی، چشم از خواب می‌گشاییم و هر هفته، جمعه ها را در انتظار آمدن اویم و چون غروب جمعه میرسد، حزنی سنگین بر دلها می نشیند، که این جمعه هم آمد و رفت و آن عزیز نیامد.

ای کرامت وجود؟ باد غربتی که می وزد به کوچه های بی تو، بوی مرگ میدهد. بوی خستگی، فسردگی. کوچه ها در انتظار یک نسیم روح بخش یک پیام آشنا و دلنواز سینه را گشوده اند کوچه های ما همیشه عاشق تو بوده اند.

آنکه در پی تو نیست، کیست؟ آنکه بی بهانه تو زنده است، در کجاست؟ (۱)

ما در پی آنیم که عطر گل محمدی را از گل نرگس ببوییم و سیره نورانی پیامبر اعظم صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ در سیره و رفتار مهدی موعود (بر اساس آنچه در روایات آمده است)

این همسانی و همسویی و همگونی سیره نبوی و سیره مهدوی، نشان بارز آن است که این امام، وارث و وصی همان پیامبر است و این وعده، از خاستگاه همان بعثت مقدس سرچشمه گرفته و خط انتظار و ظهور، تداوم خط بعثت محمدی است. و چرا چنین نباشد که آن رسول پاک فرمود:

القائم من ولدی، إسمه إسمی و کنیتہ کنیتی و شمائلہ شمائلی و ستته ستتی، یقیم الناس علی ملتی و شریعتی و یدعوهم إلی کتاب ربی؛ قائم از فرزندان من است. نام او نام من است، کنیه او کنیه من، شمایل او شمایل من و ست و روش او همچون روش من است. مردم را بر دین و آیین من برپا می دارد و آنان را به کتاب پروردگارم (قرآن کریم) فرا می خواند. هر که او را اطاعت کند مرا اطاعت کرده و هر که او را نافرمانی کند مرا نافرمانی کرده است و

ص: ۱۱

۱- بخشی از شعر دری به روی انتظار، از نویسنده، برگ و بار، ص ۱۲۲.

هر که در دوران غیبتش او را انکار کند، مرا انکار کرده است. (۱)

و در کلامی از امیر المؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ چنین نقل شده است:

آلا، إِنَّهُ أَشْبَهُهُ النَّاسِ خُلُقًا وَ خُلُقًا وَ سَنَهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ؛ آگاه باشید که او در خلقت و شمایل، در اخلاق و رفتار و در زیبایی و جمال، از همه به پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ شبيه تر است. (۲)

سخن از سیره رفتاری و حکومتی اولیای دین - از خاتم رسولان گرفته تا خاتم اوصیاء - تنها رفتار شناسی این انسانهای والا نیست، بلکه ارائه مدل جهان داری و شیوه حکومت و معیارها و پایه های نظامی است که حقوق انسانها را در همه ابعاد بشناسد و پاس دارد.

اگر مدعی آنیم که اسلام یک نظام جهانی و جاوید است و داعیه حکومت واحد جهانی بر مبنای عدالت و ارزشهای اخلاقی و حفظ کرامت انسانها را داریم و آیین متکی به وحی را پشتوانه آن میدانیم، چهارچوب و شاخصه های آن را در رفتار پیشوایانی از اهل بیت عصمت و طهارت میجوئیم که از سوی خداوند برای همگان

ص: ۱۲

۱- منتخب الأثر، ص ۱۸۳

۲- همان

حجت و اسوه معرفی شده اند و تبعیت از آنان تکلیفی اسلامی است.

اگر هدف بعثت انبیای الهی، قیام مردم به قسط است؛ و لِيُقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ (۱)، این هدف در جامعه آرمانی عصر ظهور کامل تر فراهم می آید و احیای عدالت در جهان، حیات بخشیدن به انسانها و زندگی آنهاست، چنانکه امام کاظم علیه السلام در تفسیر آیه يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا، پیام آیه را فراتر از تجدید حیات زمین با بارندگی دانسته و آن را در سایه حاکمیت مردانی الهی برشمرده که دادگری را حیات می بخشند و زمین را از رهگذر احیای عدالت، زنده میدارند.

يَبْعَثُ اللَّهُ رِجَالًا فَيُحْيُونَ الْعَدْلَ فَتُحْيَى الْأَرْضُ لِأَحْيَاءِ الْعَدْلِ (۲).

و این آرزو و آرمان، تنها در عصر حکومت امام زمان ها به دست یافتنی است. زیرا آن حضرت با عزمی استوار و روحی محمدی و حکمتی علوی و شوری حسینی، مشیت خدا را در زمین جامه تحقق خواهد بخشید.

در نوشتاری که پیش رو دارید . بر اساس روایات اهل بیت ب - مواردی از سیره نورانی رسول اکرم او را

ص: ۱۳

۱- سوره حدید آیه ۲۵

۲- مکیال المکارم، ج ۱، ص ۸۱

که در دستور فعالیت‌های حضرت مهدی عامه قرار دارد و در سیره مهدوی نیز نقل شده است، بررسی میکنیم. باشد که گامی کوچک در مسیر تبیین موضوع مهدویت و ترسیم شمه‌ای از ابعاد وجودی حضرت مهدی نامه به شمار آید.

به امید آنکه با آشنا شدن نسبت به همسانی سیره نبوی و سیره مهدوی، ما نیز آن گونه عمل کنیم و دیگران را به این سئو نورانی فراخوانیم و از ممه‌دین و زمینه سازان آن دولت کریمه باشیم. ان شاء الله.

قم - جواد محدثی

تابستان ۱۳۸۵

ص: ۱۴

حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ به عنوان معیار چگونه زیستن و اسوه اخلاق و کمال، برای هر مسلمانی یک آئینه فضیلت نماست. قرآن کریم نیز او را اسوه معرفی نموده است:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ، برای شما در زندگی رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، سرمشق نیکویی است. (۱)

پیرو آن پیامبر، در شیوه رفتار خویش باید به این اسوه بنگرد و خود را با او تطبیق دهد. وقتی پیامبر اعظم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ اسوه است، بهترین اسوه جو و اقتدا کننده به این سرمشق کمال، امامان معصوم خواهند بود که خلف صالح آن پیشوا و پویای راه آن پیغمبرند. از این رو در زندگی و شیوه عمل

ص: ۱۵

حضرت مهدی عَجَلَّ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ بهترین نمونه های این همسانی و همسویی را می توان یافت و اگر جز این باشد، جای پرسش است. چرا که اولیای الهی، گام جای گام حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ می گذارند و کمال خویش را در هر چه بیشتر شبیه بودن به آن حضرت در خلق و خوی و منش و روش میدانند و به این افتخار میکنند.

با توجه به این نکته، جلوه های متعدد تشابه سیره مهدوی و سیره محمدی را در روایات می بینیم. این شباهت در یک نگاه کلی در همه ابعاد وجودی و فضایل اخلاقی به گواهی پیامبر اعظم وجود دارد و آن حضرت، مهدی موعودعینه را شبیه ترین افراد به خود معرفی کرده است:

أشبه الناسی بی خلقه و لقاء او شبیه ترین مردم به من است، در خلقت و اخلاق. (۱)

در حدیث دیگری چنین آمده است:

التاسع منهم قائم اهل بیتی و مهدی امتی، أشبه الناس بی فی شمائله و أقواله و أفعاله؛ نهمین فرزند از نسل امام حسین ، قائم خاندان من و مهدی امت من است. او شبیه ترین افراد است به من در شمایل و گفته ها و کردارش.

ص: ۱۶

گرچه شباهت مهدی علیه و پیامبر در شمایل و خلقت و سیمای ظاهری، جزو سیره او نیست تا در تبیین همسانی سیره امام زمان با پیامبر اکرم، به آن هم استدلال شود؛ لیکن در بسیاری از کتب مربوط به آن حضرت، آنچه را در شمایل مهدی آورده‌اند، اینست که او شباهت زیادی به سیمای نورانی حضرت محمد دارد و از این جهت نیز جالب توجه است. به یکی از این نقلها که سیمای او را بر اساس روایات معتبر شیعه و اهل سنت ترسیم کرده است توجه کنید:

چهره اش گندمگون، ابروانش هلالی و کشیده، چشمانش سیاه و درشت و جذاب، شانه اش پهن، دندانهایش براق و گشاده، بینی اش کشیده و زیبا، پیشانی اش بلند و تابنده، استخوان بندی اش استوار و صخره سان، دستان و انگشتانش درشت، گونه هایش کم گوشت و اندکی متمایل به زردی - که از بیداری شب عارض شده - بر گونه راستش خالی مشکین، عضلاتش پیچیده و محکم، موی سرش بر لاله گوش ریخته، اندامش متناسب و زیبا هیأتش خوش منظر و رباینده، رخساره اش در هاله ای از شرم بزرگوارانه و غرق در شکوهمندی، قیافه اش از حشمت و شکوه رهبری سرشار، نگاهش دگرگون کننده، خروشش دریا سان و فریادش همه گیر است. (۱)

ص: ۱۷

و آیا جز این است که همه این ویژگیهای شکوه آفرین و جذاب و دلربا را در احادیث مربوط به شمایل حضرت محمد صلی الله علیه و آله می بینیم. (۱)

از همه اینها گذشته، آن حضرت در اخلاق و رفتار و شیوه زندگی و بعد عبادی و تواضع و حلم و بزرگواری، سخاوت و بخشندگی، جمال و آراستگی، خوش رویی و خوشخویی، تهجد و خلوت شب و دعا و زمزمه با معبود، جهاد و تلاش روزانه و اشک و نیایش شبانه، عطوفت در برابر ضعیفان و محرومان و شدت نسبت به دشمنان و ستمگران - طبق حدیث یاد شده پیامبر - شبیه ترین افراد به جد بزرگوار خویش است.

هر چند آن حضرت ظهور نکرده است تا شیوه رفتاری و حالات شخصی و سیره عملی او مشهود باشد؛ اما اگر خلق و خوی نبوی و مهدوی آینه‌های مکرر است که در هر کدام، دیگری را می توان مشاهده کرد، مطالعه سیره حضرت محمد صلی الله علیه و آله آینه ای است که اخلاق حضرت حجت را نشان می دهد.

روایات و نقلها، امیر المؤمنین و حضرت زهرا علیه السلام را شبیه ترین افراد به پیامبر خدا معرفی میکند. همچنین

ص: ۱۸

۱- برای آشنایی با شمایل آن حضرت ر. ک: سنن النبی، علامه طباطبایی؛ مکارم الاخلاق، طبرسی، بحار الانوار، ج ۱۶

علی اکبر عَلَیْهِ السَّلَامُ و حضرت مهدی عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ را. این نشانه آن است که شاخه های این شجره نورانی و میوه های این بوستان با صفا، همه از یک ریشه مقدس سیراب می شوند و طعم و رنگ و بو و جلوه آنان نیز شبیه هم است.

اگر در سیره فردی پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ نُوشْتَه اند که به نظافت بدن و آراستگی سر و روی و عطر زدن و مسواک می پرداخت، همیشه تبسم بر چهره داشت، به دیگران سلام میداد، در مجلس هر جایی که جا بود می نشست، اغلب رو به قبله میشست، تا گرسنه نمیشد دست به غذا نمی برد و پیش از آنکه سر شود دست از غذا میکشید، از بدگویی و بد زبانی دور بود، از مجادله و زورگویی پرهیز داشت، امین و با حیا و راستگو بود، به کودکان ملاحظت میکرد، نشست و برخاستش با نام خدا بود، متواضعانه بر هر مرکبی که فراهم بود سوار می شد و دیگری را هم سوار میکرد، در خانه به خدمتکار و همسرش کمک میکرد، از دیگران عیب جوئی نمیکرد، حلیم و بردبار بود، جز برای خدا عصبانی نمیشد، شبها را بایاد خدا به عبادت می پرداخت و از نماز سیر نمیشد، و نمونه های فراوان دیگر که در سیرت شخصی و اخلاق فردی و معاشرت او نوشته اند؛ همه اینها را میتوان درباره حضرت مهدی عالی به هم متجلی دانست. چرا که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ

فرمود: او در خلقت و اخلاق، در رفتار و گفتار، شبیه ترین مردم به من است.

از میان همه صفات، ساده زیستی حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرْجَهُ الشَّرِيفَ بیشتر مطرح شده و در روایات به آن تصریح گردیده است. اندکی درباره این صفت توضیح میدهیم.

از مهمترین ویژگی های حضرت پیامبر در زندگی فردی، دوری از تجمل و پرهیز از زرق و برق دنیا بود و چون در مقام رهبری امت بود، بیشتر به این نکته توجه داشت. ساده زیستی آن حضرت که جلوه ای از زهد او بود، در خانه، غذا، لباس، مرکب و ابعاد دیگر معیشت جلوه گر بود. پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِبَاسِي از جنس پنبه می پوشید، از جامه های بلندی که متکبران می پوشیدند پرهیز داشت. گاهی روی حصیر میخوابید، بی آنکه جز آن چیزی زیرش باشد. [\(۱\)](#) به ابوذر غفاری می فرمود:

ای اباذر! من لباس خشن و سخت میپوشم، روی زمین می نشینم، انگشتانم را پس از غذا میلیسم، بر چهارپای بیزین سوار می شوم و کسی را در ردیف خود سوار میکنم، اینها از سنت های من است. هر کس از سنن من روی گردان شود از من نیست. [\(۲\)](#)

ص: ۲۰

۱- سنن النبی، ص ۱۲۳ و ۱۲۹.

۲- همان ص ۱۳۱.

آن حضرت، عبایی داشت که چون میخواست نافله بخواند، آن را تا میکرد و زیر خود می انداخت. (۱) هرگز نسبت به جای خواب و رختخواب، عیب جویی و ایرادگیری نداشت. اگر بستر برایش می گسترده بودند، بر آن میخوابید و اگر رختخوابی پهن نمیشد، روی زمین میخوابید؛ اِنْ فَرَشُوا لَهُ اضْطَجَعَ و اِنْ لَمْ يُفَرَشْ لَهُ اضْطَجَعَ عَلَى الْأَرْضِ. (۲)

روزی یکی از اصحاب خدمت آن حضرت رسید، در حالی که وی بر روی حصیری خفته بود و حصیر بر پهلوهای آن حضرت خط انداخته بود. گفت: یا رسول الله، کاش بستری گسترده بودید؟ حضرت فرمود:

دنیا را می خواهم چه کنم؟ مثل من و دنیا، مثل رهگذری است که در یک روز گرم، ساعتی از روز را زیر سایه درختی به استراحت پرداخته، سپس آنجا را وا گذاشته و رفته است. (۳)

آن حضرت روی زمین مینشست، روی زمین غذا میخورد، مثل بندگان می نشست و همچون آنان غذا میخورد و می دانست که بنده است.

ص: ۲۱

۱- بحار الانوار، ج ۱۶، ص ۲۲۷.

۲- . محجه البيضاء، ج ۴، ص ۱۳۰.

۳- بحار الانوار، ج ۱۴، ص ۲۳۹

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَأْكُلُ أَكْلَ الْعَبْدِ وَيَجْلِسُ جَلْسَةَ الْعَبْدِ وَيَعْلَمُ أَنَّهُ عَبْدٌ. (۱)

از این نمونه ها که گویای پارسایی و ساده زیستی آن حضرت است، در مورد لباس و غذا و مسکن و زندگی بی تکلف و دل نبستن به علایق مادی بسیار است که به این چند نمونه اکتفا میشود. درباره زندگی ساده و پارسایانه حضرت مهدی عَجَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ نیز احادیثی متعدد نقل شده است.

ابو بصیر نقل میکند که از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ شنیدم که فرمود:

چه عجله ای برای خروج و ظهور قائم دارید؟ به خدا سوگند، جامه او جز جامه زبر و خشن و غذای او جز نان جو نیست. (۲)

از حضرت رضا عَلَيْهِ السَّلَامُ درباره ساده زیستی حضرت قائم در لباس و غذا نقل شده است: وَمَا لِبَاسُ الْقَائِمِ عَجَلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ إِلَّا الْعَلِيظُ، وَمَا طَعَامُهُ إِلَّا الْجَشِيبُ؛ لباس قائم، جز جامه خشن و خوراک او جز غذای سخت و خشک نیست. (۳)

ص: ۲۲

۱- المحاسن، برقی، ص ۴۵۹.

۲- منتخب الاثر، ص ۳۰۷، حدیث ۳.

۳- همان، ص ۳۰۷، حدیث او ۲

به روایت یعقوب بن شعیب، امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمود:

آیا دوست داری پیراهنی را که حضرت قائم، هنگام ظهورش بر تن دارد به تو نشان دهم؟ گفتم: بسیار مایلیم که آن را بینم. حضرت صندوقچه ای را طلبید و آن را باز کرد و از داخل آن پیراهنی از جنس کلباس بیرون آورد و آن را باز کرد، در گوشه آستین چپ آن لکه خونی بود. امام فرمود: این پیراهن پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ است و در روزی که چهار دندان پیشین آن حضرت را در جنگ احد شکستند، آن را بر تن داشت و حضرت قائم در حالی که این پیراهن را بر تن دارد قیام می کند.

(۱)

زهد و ساده زیستی امیر مؤمنان مشهورتر از آن است که سیره حضرت مهدی در لباس، شبیه آن حضرت است که قیمت جامه اش گاهی چند درهم ناچیز بود. به فرموده امام صادق: *أَنَّ قَائِمَنَا أَهْلَ إِذَا قَامَ لَبَسَ عَلِيٍّ وَ سَارَ بِسَيَرَتِهِ*؛ هرگاه قائم ما قیام کند، لباس علی را می پوشد و به شیوه و سیره او عمل می کند. (۲)

ص: ۲۳

۱- اثبات الهداه، ج ۲، ص ۵۴۲.

۲- بحار الانوار، ج ۴۱، ص ۱۵۹، وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۴۸، حدیث ۷.

ساده زیستی در امامان شیعه - به ویژه وقتی در موقعیت حکومت و رهبری قرار میگیرند - یک سیره متداول است و اوج آن در آغاز قیام امام زمان برای بسط عدالت در جهان است و روش آن حضرت در ساده پوشی اقتدا به روش حضرت علی عَلَیْهِ السَّلَام است و روش علی عَلَیْهِ السَّلَام هم روش پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ است.

ص: ۲۴

مهم ترین بخش سیره آن حضرت که منطبق با سیره نبوی و در تداوم آن روش نورانی است، سیره اجتماعی و حکومتی حضرت است. چرا که نقش برجسته حضرت در این عالم، تشکیل حکومت جهانی بر مبنای قسط و عدل است و در کنار چنین دولت کریمه ای، ابعادی چون رشد اقتصادی، عدالت اجتماعی، امنیت عمومی، گسترش دانش، ارتقای شعور عمومی، عزت و اقتدار اهل ایمان، ذلت و زبونی کافران و منافقان، حاکمیت کلی قرآن در سراسر جهان، مساوات و برابری انسان ها، تعالی اخلاق و فضایل اخلاقی در بشر و... پدید خواهد آمد. همه این ارزشها در چشم انداز حکومت اسلامی نبوی و سیره نورانی مصطفوی هم بود. لیکن آن رسول اعظم ای با مشکلات و دشمنیها و توطئه های بسیاری رو به رو بود

و اهداف رسالت را به نحو کامل و مستمر نتوانست تحقق بخشد. این چشم انداز روشن به نحو کامل و در گستره جهان به دست حضرت مهدی به صورت خواهد پذیرفت و این وعده حتمی خداوند است.

اینک به برخی از مشترکات سیره نبوی و مهدوی در بعد حکومتی و اجتماعی اشاره می شود:

تبلیغ و تحکیم دین خدا

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله پیام رسان پروردگار و مبلغ دین حق و تلاشگر برای اقامه مکتب وحی، و حاکم ساختن و ارزشهای توحیدی بود. خداوند هم او را برای همین هدف، مبعوث ساخته بود تا اسلام را دین غالب و حاکم سازد.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ... ، اوست خدایی که رسول خود را با هدایت و دین حق فرستاد، تا این دین راستین را بر همه دین ها چیره و غالب سازد. (۱)

دعوت و هدایت و جهاد و استقامت رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله در طول ۲۳ سال، همه بر محور هدف یاد شده بود

ص: ۲۶

و توانست علاوه بر پیام رسانی شایسته، با تشکیل حکومت بر پایه دین و شریعت الهی، جامعه را در مسیر رهنمودهای وحی به پیش برد.

امام زمان عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ نيز تداوم بخش همین برنامه است.

هم به گونه ای شایسته، معارف اسلام و دین خدا را به همه جا می رساند و هم دولت کریمه او بر پایه قرآن استوار میگردد. از حضرت باقرعلیه السلام در تفسیر آیه: (الَّذِينَ إِذَا مَكَتَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَخَامُوا الصَّلَاةَ...) (۱). که درباره کسانی است که اگر در روی زمین، خداوند قدرت و حکومتشان بخشد، نماز برپا می دارند و زکات را ادا میکنند و امر به معروف و نهی از منکر میکنند. می فرماید:

این آیه در شأن مهدی و یاران او نازل شده است. خداوند به وسیله آنان دین خود را آشکار می سازد و حاکم می گرداند، به گونه ای که اثری از ستم و بدعت دیده نمی شود؛ هذه الآیه لآل محمد والمهدی واصحابه یملکهم الله مشارق الأرض ومغاربها و یظهر الدین ویمی الله به وبأصحابه البدع والباطل كما امانت الشفه الحق حتی لا یری اثر الظلم. (۲)

ص: ۲۷

۱- سوره حج / آیه ۴۱

۲- المحججه، سید هاشم بحرانی، ص ۱۴۳.

در روایات بسیار، سخن از احیای سنت و میراندن بدعت است. این نشان می‌دهد که چون سیره مهدوی منطبق بر سیره نبوی و در امتداد آن است، آنچه را که از سیره و سنت پیامبر خدا با گذشت زمان از یاد رفته، یا به دست متعديان حریم دین، مورد تحریف و تغییر قرار گرفته است؛ در دولت امام زمان حیات مجدد می‌یابد و همان روش، دوباره زنده می‌شود تا آنجا که برخی می‌پندارند او دین جدید آورده است. به روایت امام صادق علیه السلام:

اذا قام القائم عجل الله تعالى فرجه الشريف دعا الناس إلى الإسلام جديداً وهداهم إلى أمرٍ قد دثر فضل عنه الجمهور .. آنگاه که قائم عجل الله تعالى فرجه الشريف قیام کند، مردم را دوباره به اسلام دعوت می‌کند و آنان را به امری هدایت میکند که پوشیده و پوسیده شده و مردم از آن گمراه شده اند. (۱)

در واقع کار آن حضرت احیاگری نسبت به سنن فراموش شده پیامبر است. این هدف را حتی در آغاز خروج و ظهور هم رسماً اعلام میکنند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

چون خداوند به قائم اذن خروج دهد، بر فراز منبر می‌رود و مردم را به خودش فرا می‌خواند و آنان را به خدا قسم

ص: ۲۸

می دهد و به حق او دعوت میکند و قول می دهد که در میان مردم به سیره و روش پیامبر خدا رفتار کند، وَ دَعَاهُمْ إِلَىٰ حَقِّهِ وَ أَنْ يَسِيرَ فِيهِمْ بِسِيرَةِ رَسُولِ اللَّهِ وَ يَعْمَلَ فِيهِمْ بِعَمَلِهِ

این احیاگری نسبت به سنت حضرت رسول، نوعی همسانی و همسویی سیره مهدوی و سیره نبوی را می رساند و اینکه آن حضرت، محیی و مجدد همان شریعت است که پیامبر در راه آن میکوشید. (۱)

نشر دانش و ترویج علم

بعثت پیامبر اعظم صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بِاِخْوَانِ شَرُوعِ شَدِّ وَ مَعْجِزَةِ جَاوِيدَانَ آن حضرت کتاب بود، کتابی که معنای آن نیز خواندن است. یکی از سوره های قرآن کریم هم به نام قلم است و فلسفه بعثت حضرت محمد صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ در این کتاب آسمانی تزکیه و تعلیم معرفی شده است.

وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ. (۲) قرآن یکی از معیارهای برتری انسانها را علم میدانند. رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ همه تلاش خود را در این راه صرف کرد

ص: ۲۹

۱- ارشاد، مفید، ج ۲، ص ۳۸۲.

۲- سوره جمعه / آیه ۲.

که امت خویش را به علم و معرفت مسلح کند و با جهل بستیزد. او شرط آزادی برخی اسیران را در جنگها، آموختن سواد به بیسوادان قرار داد و هنگام حضور در مسجد مدینه، وقتی دو گروه را مشاهده کرد که یکی به عبادت مشغولند و دیگری به بحث علمی، به جمع اینان پیوست تا بر ارزش علم و جایگاه معرفت، تأکید ورزد. رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آٰلِهِ مَلَائِكَةُ ارَّزَشِ اِنْسَانِ رَا دَانَش مَعْرِفِي كَرَد وَ فَرَمُود:

أَكْثَرُ النَّاسِ قِيَمَهُ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا دَانَاتَرِينَ أَنَانِ اسْت. (۱)

با ارزش ترین مردم، دانش را میراثی ارزنده معرفی فرمود که از رسولان الهی بر جای می ماند.

العِلْمُ مِيرَاثِي وَمِيرَاثُ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي؛ علم و دانش، میراث من و میراث پیامبران پیش از من است. (۲)

دانشمندان نیز، در کلام حضرت رسول، به عنوان وارثان پیامبران معرفی شده اند:

إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ. (۳)

ص: ۳۰

۱- معانی الأخبار، صدوق، ص ۱۹۵

۲- العلم والحكمه في الكتاب والسته، ص ۵۱.

۳- همان، ص ۳۴۹؛ کافی، ج ۱، ص ۳۴.

سخنان پیامبر در زمینه ارزش علم، مقام علما و فضیلت دانش گستران بیش از آن است که در این مختصر بگنجد. تلاش او در آگاه سازی است و افزایش علم و معرف آنان نیز روشن است و به عنوان یک سیره روشن و افتخار آفرین مطرح است و امت او در طول قرون، عظیم ترین افتخارات علمی را آفریدند. مسلمانان در عرصه دانش، پیشتاز تمدن در جهان بودند و دنیای غرب، امروز مدیون علوم و دانشمندان اسلامی است.

این سیره نورانی در عصر حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ نیز با قوت هر چه تمام ادامه می یابد و به برکت دولت مهدوی، سطح آگاهی، معرفت و بصیرت مردم بسیار بالا می رود و رشد عقلی و کمالات علمی در اوج خود قرار میگیرد. چنانکه حضرت امیر عَلِيهِ السَّلَامُ فرمود: خداوند پیامبران خویش را فرستاد، تا عقل های دفن شده مردم را برانگیزند. (۱) امام زمان علیه نیز دانش و فهم بشری را به کمال

می رساند.

حضرت باقر العلوم عَلِيهِ السَّلَامُ فرمود:

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهِ عُقُولَهُمْ وَ أَكْمَلَ بِهِ أَخْلَاقَهُمْ؛ هرگاه قائم ما قیام کند، دست خود را بر سر بندگان می گذارد و بدین وسیله، خردهای آنان را متمرکز می سازد و اخلاق و عقل آنان را به کمال

ص: ۳۱

۱- نهج البلاغه، خطبه ۱ (لِيُتْرُوا لَهُمْ دَفَائِنَ الْعُقُولِ ...).

حضرت علی عَلَیْهِ السَّلَامُ شور علمی دوران حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ را چنین ترسیم می فرماید:

گویا به شیعیان خود می نگرم که در مسجد کوفه خیمه ها برافراشته اند و به مردم قرآن می آموزند. (۲)

امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ میفرماید:

علم و دانش بیست و هفت حرف است و همه آنچه پیامبران آورده اند، تنها دو حرف آن است و مردم تا کنون تنها با دو حرف آشنایند و چون قائم ما قیام کند، بیست و پنج حرف دیگر را آشکار می کند و آن را میان مردم گسترش می دهد و آن دو حرف را نیز ضمیمه ساخته و مجموع بیست و هفت حرف را میان مردم منتشر میکند. (۳)

اینها جهتگیری علم گسترانه حکومت امام زمان عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ را می رساند که همان استمرار روش نبوی و سیره محمدی است.

ص: ۳۲

۱- حار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۹ (اخلاقهم، یا احلامهم).

۲- همان، ص ۳۵۲

۳- همان، ص ۳۲۱

کرامت بخشیدن به انسان و تأمین امنیت او در جامعه، از اهداف مهم بعثت نبوی بود. در عصر جاهلیت، انسان کرامتی نداشت و مال و جان افراد حرمتی نداشت و ناامنی و غارت و دزدی حاکم بود؛ لیکن پیامبر خدا برای هر انسان و هر مسلمان حقوق و کرامتی معین ساخت و احترام مال و جان و ناموس او را لازم شمرد و بارها بر این احترام تأکید ورزید، حتی در آخرین خطبه ای که در غدیر خم خواند، آنرا یادآور شد.

حضرت علی در خطبه های نهج البلاغه، بارها از اوضاع جاهلیت پیش از بعثت و ناامنی و قتل و غارت و خوف و هراس و حکومت شمشیر و فرهنگ زور، سخن گفته و دستاوردهای مبارک بعثت نبوی را در ایجاد جامعه مدنی نبوی ترسیم نموده است. (۱)

امنیت کامل و نهایی، وعده ای است که خداوند به مؤمنان صالح داده است، آن هم در دورانی که آنان را به حاکمیت و استخلاف در زمین برساند و دین الهی به قدرت برسد تا همه در سایه حکومت خدایی به امنیت کامل اجتماعی برسند و بی هراس خدا را بپرستند. (۲)

ص: ۳۳

۱- از جمله در خطبه ۸۹، ۹۵، ۲۹ نهج البلاغه، صبحی صالح.

۲- (وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا... وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي...سوره نور / آیه ۵۵)

در روایات متعددی آمده است که این آیه درباره حضرت قائم و اصحاب اوست. مرحوم طبرسی پس از نقل آیه و اقوالی که در آن است، می افزاید:

آنچه از اهل بیت عَلَیْهِمُ السَّلَامُ روایت شده است، آن است که این آیه درباره مهدی آل محمد است. (۱)

در ترسیم امنیت عصر حضور حضرت علی عَلَیْهِ السَّلَامُ می فرماید:

آنگاه که قائم عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ قیام کند. کنیه ها از دل بندگان زدوده میشود و درندگان و چهار پایان با هم سازگار می شوند. امنیت تا حدی است که یک زن با همه زیب و زیور خویش از عراق تا شام می رود و از هیچ چیز نمی هراسد.؟ (۲)

وقتی حکومت بر پایه عدل و قسط، و شیوه آن حق محوری باشد، تحقق امنیت در آن حتمی است. چون دین خدا حاکم است، نه خواسته ارباب زور و زر و سلطه خودکامگان عدالت گریز و حق ستیز. این امنیت، هم امنیت اجتماعی است، هم اقتصادی، هم قضایی، و همه شئون امنیت در سخنان پیامبر درباره آن دوران چنین آمده است:

ص: ۳۴

۱- مجمع البیان، ج ۷، ص ۱۵۲.

۲- . منتخب الأثر، ص ۴۷۴

خداوند، امر دین خود را به پایان می‌رساند به گونه‌ای که شخص سواره در شب از صنعا تا حضر الموت مسافرت میکند و جز خدا از کسی ترسی ندارد. حکومت مهدی سالانه به گونه‌ای است که دو زن، شبانه حرکت کرده مسافرت می‌کنند و از بی‌عدالتی و ستم‌هراسی ندارند. (۱)

از این روست که مژده آمدن آن حضرت را نوید امن و امان دانسته‌اند و دوران حکومت او را عصر آشتی گرگ و میش نامیده‌اند. این به برکت امنیتی است که در سایه دولت عدالت محور آن حضرت پدید می‌آید و حقوق همگان محفوظ است و حرمتها رعایت می‌شود و بی‌جهت به مال و جان و زندگی کسی تعرض نمیشود و شهروندان از احساس امنیت برخوردارند.

عدالت اقتصادی

عدل سنگ زیر بنای یک جامعه اسلامی است. دعوت خدا و رسول به عدالت، گواه این سخن است. پیامبر اکرمی صلی الله علیه و آله مردم را به رعایت عدالت در همه امور فرا می‌خواند. از جمله در قلمرو اقتصاد و بهره‌مندی مردم از

ص: ۳۵

۱- چشم اندازی به حکومت مهدی، ص ۱۹۱ (به نقل از المعجم الکبیر).

امکانات مادی به صورت یکسان و رسیدن هر کس به حق خویش.

رفتار آن حضرت نیز بر پایه عدل بود. حتی در مجلس به همه یکسان نگاه میکرد و سهم و حق هر کس را از نگاه خویش ادا میکرد. دعوت فقیر و غنی و برده و آزاد و دور و نزدیک را بطور یکسان قبول میکرد و تبعیضی میان آنان قائل نمی شد. در تقسیم غنائم جنگی، برخوردی عادلانه داشت. این سخن از آن حضرت است که:

وَ اللَّهُ لَا تَجِدُونَ بَعْدِي أَعْدَلَ عَلَيْكُمْ مِنِّي؛ به خدا سوگند، پس از من کسی را دادگرتراز من نسبت به خود نمی یابید.

در اوصاف آن حضرت در روایات مناقب نیز واژه أعدلهم (دادگرتترین مردم) دیده می شود. رفتار عادلانه پیامبر، براساس فرمان خداوند بود که:

وَأَمْرٌ لِّأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ، فرمان یافته ام که میان شما به عدالت رفتار کنم. (۱) در آیه دیگر نیز فرمان به قسط دیده میشود: قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ. بگو پروردگارم مرا به قسط

ص: ۳۶

قسط و عدل، هم توصیه پیامبر به مردم بود، هم توصیه خداوند به آن رسول پاک، هم شیوه عملی و رفتاری او در جامعه.

از بارزترین شاخصه های حکومت مهدوی نیز برپایی قسط و عدل است و نوید بر پایی دولتی بر پایه عدالت همه جانبه و قسط فراگیر، در صدها حدیث آمده است. همین پیامبر دادگر درباره آن موعود عدالت گستر فرموده است:

لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَبْعَثَ اللَّهُ فِيهِ رَجُلًا مِنْ وُلْدِي يُوَاطِئُ اسْمُهُ اسْمِي يَمْلَأُهَا عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مُلِئْتُ ظُلْمًا وَ جَوْرًا لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَبْعَثَ اللَّهُ فِيهِ رَجُلًا مِنْ وُلْدِي يُوَاطِئُ اسْمُهُ اسْمِي، يَمْلَأُهَا عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مُلِئْتُ ظُلْمًا وَ جَوْرًا: اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نمانده باشد، خداوند آن روز را طولانی می کند تا آنکه مردی از فرزندان مرا برانگیزد که همنام من است، تا دنیا را پر از عدل و قسط سازد، آنگونه که از ظلم و جور پر شده باشد. (۲)

این عدل و قسط، با ویژگی پر کردن جهان، شمول و فراگیری و گستردگی آن را در سطح جهان می رساند که

ص: ۳۷

۱- سوره اعراف / آیه ۲۹

۲- ارشاد، مفید، ج ۲، ص ۳۴۰.

مکمل عدالت مصطفوی در عصر رسالت است.

در احادیث آمده که حضرت مهدی لایحه گنجهای زیر زمین را استخراج می کند و اموال را میان مردم، به صورت یکسان تقسیم میکند. إِذَا قَامَ قَائِمُنَا فَإِنَّهُ يَقْسِمُ بِالسَّوِيَّةِ وَيَعْدِلُ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ الْبَرِّ مِنْهُمْ وَالْفَاجِرِ

آنگاه که قائم ما قیام کند، بیت المال را یکسان تقسیم می کند و در میان بندگان خدای رحمان به عدالت رفتار می کند. چه نیکوکار باشند، چه بدکار. (۱)

یعنی عدالت اقتصادی او در میان بشریت، چنان عام و فراگیر است که حتی خطا کاران هم از عدل او برخوردار می گردند. این همان مشی دین الهی است که از زبان رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ تَرَسِيمٌ شده و همگان را در برخورداری از مواهب طبیعی و ثروت های عمومی برابر دانسته و صاحب حق شمرده است. در دوران ظهور امام زمان، اصل مساوات و عدالت به کمال خود می رسد. به حدی مردم از مواهب برخوردار می شوند که دیگر شخص نیازمند زکات یافت نخواهد شد. (۲) در یکی از احادیث نبوی که بشارت به آمدن

ص: ۳۸

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹؛ علل الشرایع، ص ۱۶۱.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۹۰.

مهدی عَجَلَّ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ می دهد، حضرت رسول از قسط و عدل و برخورداری مردم از مواهب سخن می گوید و از اینکه آن موعود، مال را به صورت صحاح و درست تقسیم میکند. مردی پرسید: مقصود از صحاح چیست؟ حضرت فرمود:

السُّوْيَةُ بَيْنَ النَّاسِ، تقسیم برابر میان مردم. (۱)

اینگونه است که توازن اقتصادی پدید می آید و رفاه و

بهبودی در خانواده بزرگ بشری در سایه حکومت عدل مهدوی جلوه گر می شود.

نفاق ستیزی

از زشت ترین پدیده ها در میان امت اسلامی، بروز نفاق و حضور گروه منافقان است که نقاب اسلام و تدین به صورت می زنند، ولی در دل، عقیده و باوری نسبت به خدا و رسول و معاد و قرآن ندارند. از آنجا که ضربه نفاق بر پیکره امت بسیار شدید است، خداوند همواره منافقان را در آیات قرآن مذمت کرده و توطئه های آنان را به پیامبر خدا یاد آور شده و به آن حضرت دستور داده تا هم مراقب تحرکات منافقان باشد، هم با آنان بجنگد. دستور پیکار با منافقان و کافران، در آیات متعددی آمده است. از جمله:

ص: ۳۹

۱- همان، ج ۵۱، ص ۸۱.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ، ای پیامبر! با کافران و منافقان بستیز و بر آنان سخت بگیر. (۱)

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ پیوسته درگیر توطئه‌ها و کار شکنیهای منافقان بود و به فرمان الهی با آنان درگیر میشد. مقابله آن حضرت با اهل نفاق، پس از هجرت به مدینه و در صحنه‌های جنگ احد و غزو بنی المصطلق و جنگ تبوک و نبرد بنی قینقاع، جدی بود. حادثه مسجد ضرار و فرمان یافتن آن حضرت مبنی بر اینکه با این پایگاه منافقین - که به صورت مسجد ساخته بودند به مقابله و آن را تخریب کند، در قرآن کریم آمده است. (۲)

این آفت خطرناک همواره در میان امت موحد بوده است و خواهد بود و هوشیاری مسلمانان را می‌طلبد تا از ورای چهره‌های ماسک زده، هویت منافقانه دشمنان دین را بشناسند و خود را از ضربه‌های نفاق، مصونیت بخشند. شیوه نفاق ستیزی حضرت رسول، (۳) در عصر ظهور حضرت حجت هم ادامه می‌یابد و امام مهدی عَجَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ که با سالوس بازان

ص: ۴۰

۱- سوره توبه / آیه ۷۳؛ سوره تحریم / آیه ۹

۲- سوره توبه / آیات ۱۰۷ و ۱۰۸، کلا سوره توبه راز افشای منافقین است.

۳- درباره برخورد آن حضرت با اهل نفاق، ر. ک: پیامبر و منافقین، سرویس سعیدی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی

منافق رو به رو می شود، آنان را افشا و رسوا نموده و همچون جدش رسول خدا صلی الله علیه و آله با آنان می ستیزد تا ریشه آنان را بخشکاند.

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (۱) می فرماید:

خداوند، امانت هایی از مؤمنان را در صلب کافران و منافقان دارد. قائم ما ظهور نمی کنند مگر آنکه آن امانتها از صلب آنان بیرون آید و آن مؤمنان متولد شوند. آنگاه حضرت، کافران و منافقان را از بین می برد. (۲) آن حضرت در سخن دیگری می فرماید:

هنگامی که حضرت قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کند، نیازی ندارد که از شما یاری بطلبد. او نسبت به بسیاری از منافقان حد خدا را جاری می کند (۳) در حدیثی طولانی از امام باقر علیه السلام چنین آمده است:

وقتی قائم قیام کند، به کوفه می آید و در آنجا هر منافق اهل شک را میکشد و قصرهای منافقان را ویران می سازد و جنگاورانشان را به هلاکت می رساند، تا آنکه خدای

ص: ۴۱

۱- سوره فتح / آیه ۲۵

۲- المحججه، بحرانی، ص ۲۰۹. ۳.

۳- وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۴۸۳. ۴۲

متعال راضی شود. (۱) دوران امام مهدی عَجَلَ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ دوران ذلت و خواری منافقان است.

اللَّهُمَّ إِنَّا نَرْغَبُ إِلَيْكَ فِي دَوْلِهِ كَرِيمِهِ تُعْزِبُ بِهَا الْإِسْلَامَ وَ أَهْلَهُ وَ تُدِلُّ بِهَا النِّفَاقَ وَ أَهْلَهُ. (۲)

در دعاهای دیگر نیز درخواست هلاکت کافران و منافقان به دست آن حضرت دیده میشود که همه نشانگر تداوم سیره نبوی در دولت مهدوی است، تا امتی یک دست و بیکیه و نفاق و مطیع خدا و عدالت خواه و پیرو قرآن فراهم آید و بشریت، طعم حیات طیبه را در سایه ایمان واقعی و زندگی روحانی بچشد.

پیروزی در سایه جهاد سنت خداوند، بر آن است که مسلمانان در سایه صبر و مقاومت و جهاد، به عترت و پیروزی برسند. از این رو فریضه جهاد در شرایع آسمانی قرار داده شده است.

جهاد، چه به صورت دفاعی و در مقابل متجاوزان و ظالمان و چه به صورت ابتدایی و برای زدودن موانع

ص: ۴۲

۱- اثبات الهداه، ج ۳، ص ۵۲۸

۲- دعای افتتاح

هدایت بشر و از سر راه برداشتن طاغوتها و حکام طغیانگر، برای دستیابی مردم به ویژه مستضعفان بر حقوق . خویش است.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله که پیامبر رحمت و مهرورزی نامیده شده است، اهل پیکار و جهاد هم بود و به فرمان خدا وارد خونین ترین معرکه های نبرد با ظالمان و کافران میشد، تا کلمه الله برتر شود و آیین نجات بخش خدا حاکم گردد و در سایه حکومت قرآن، مردم زندگی سعادت‌مندانه داشته باشند. قرآن کریم فرمان خدا را چنین آورده است:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَمَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ إِحْلًا ، با آنان نبرد کنید تا دیگر فتنه ای نباشد و دین همه و همه دین برای خدا گردد. (۱)

این آیه نشان می‌دهد که جهاد انبیا با دشمنان، نه آدم کشی و کشورگشایی؛ بلکه برای رفع فتنه از جهان و گسترش سایه دین الهی بر سر مردم بوده است و این جهاد نه خشونت، بلکه عین رحمت برای بشریت است. رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله که مظهر رحمت است و بعثت او برای تکمیل مکارم اخلاق است، در طول عمر بیش از هشتاد حرکت نظامی و جهاد و غزوه داشت و در مورد شمشیر جهاد گران

ص: ۴۳

که زمینه ساز برپایی قسط و عدالت در جامعه بشری است، می فرمود:

الْخَيْرُ كُلُّهُ فِي السَّيْفِ وَ تَحْتَ ظِلِّ السَّيْفِ وَ لَمَّا يُقِيمُ النَّاسَ إِلَّا السَّيْفُ وَ السُّيُوفُ مَقَالِيدُ الْجَنَّةِ وَ النَّارِ ؛ تمام نیکی در شمشیر و زیر سایه شمشیر است و مردم را جز شمشیر، راست و استوار نمی کند و شمشیرها کلیدهای بهشت و دوزخ اند. (۱)

از اینرو در صحنه های بدر و احد و احزاب و خیبر و نین، با شرک و کفر و طغیان جنگید و بساط ظالمانه مشرکان و منافقان را در هم ریخت و جامعه عدل اسلامی را بر ویرانه های آن نظام جاهلی پدید آورد.

خط جهاد و مبارزه تا رسیدن به فتح و پیروزی، سیره نبوی بود و با آنکه آن حضرت از قدرت اعجاز برخوردار بود و تکیه گاهش قدرت خدای قهار بود و می توانست با آن نیروی فوق بشری مخالفان را نابود کند، اما با تلاش و مجاهدتی عادی راهی پیش پای بشریت نهاد تا عزت و کرامت خویش را در سایه جهاد و شمشیر به دست آورند و حفظ کنند. این روش در امت او ماندگار شد و هرگاه پیروان او صحنه جهاد را ترک کردند، ذلیل شدند و هر جا که

ص: ۴۴

قدرتمندانه مبارزه و جان نثاری کردند، به پیروزی رسیدند.

حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ وارث همین سنت است و حرکت اصلاحی او در دنیا بر مبنای جهاد و استقامت است و قیام جهانی او هر چند بر پایه بصیرت بخشیدن و آگاهی و شوق مردم و پذیرش جهانی و عدالت موعود است؛ ولی جدا از برنامه جهاد با گردنکشان و یاغیان نیست.

در روایات متعددی که سنتهای انبیای گذشته که در وجود حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ متجلی گشته است را بر می شمارد، شیوه او را همان شیوه رسول خدا میداند و آن عبارت است از قیام با شمشیر و قیام مسلحانه و جهاد در راه خدا. به این دو روایت توجه کنید:

وَأَمَّا سُنَّتُهُ مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَيَهْتَدِي بِهُدَاهُ وَيَسِيرُ بِسِيرَتِهِ». روشی که از حضرت محمد، در امام زمان است، آن است که به هدایت او راه می یابد و با روش او رفتار می کند. (۱). وَأَمَّا سُنَّتُهُ مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَالسَّيْفُ وَ سُنَّتُهُ مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي السَّيْفِ يَظْهَرُ بِهِ؛ روشی که او از حضرت محمد دارد، شمشیر است که با شمشیر به پیروزی می رسد. (۲)

در این گونه روایات، حضرت مهدی وارث صفات

ص: ۴۵

۱- منتخب الاثر، ص ۳۰۱

۲- همان

و ویژگی هایی از پیامبران گذشته همچون آدم، موسی، عیسی، یوسف، نوح، ابراهیم و ایوب معرفی شده که از هر یک از آنان سنتی در وجود اوست. او از حضرت محمد شمشیر را دارد: **وَأَمَّا مِنْ مُحَمَّدٍ فَالْخُرُوجُ بِالسَّيْفِ . (۱)**

همانگونه که حضرت رسول، در سایه جهاد با شمشیر، دشمنان خدا و عدالت را از سر راه توحید برداشت؛ امام مهدی عَجَلَهُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ نیز در سایه همین جهاد - که کلید بهشت و رمز عزت است . به غلبه و حاکمیت دست خواهد یافت. البته با نصرت و امداد الهی که شامل جبهه حق می شود. امام باقر* می فرماید در قائم آل محمد، پنج شباهت به پنج نفر از پیامبران وجود دارد، اما شباهت او به پیامبر، جهاد مسلحانه است.

وَأَمَّا شَبَهُهُ مِنْ جَدِّهِ الْمُصْطَفَى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَخُرُوجُهُ بِالسَّيْفِ وَقَتْلُهُ أَعْدَاءَ اللَّهِ وَ أَعْدَاءَ رَسُولِهِ وَالْجَبَّارِينَ وَالطَّوَاغِيَةَ وَإِنَّهُ يُنْصَرُ بِالسَّيْفِ وَالرُّعْبِ...؛ شباهت او به جدش محمد مصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قِيَامُ بِلِسَانِ شَمَشِيرٍ (جهاد مسلحانه) است و کشتن دشمنان خدا و دشمنان رسول خدا و جباران و طاغوتها، و اینکه به وسیله شمشیر و رعب و هراس (که در دل دشمنان می افتد) یاری می شود.

ص: ۴۶

بدیهی است آن حضرت، شمشیر انتقام گیرنده الهی است که بر سر جباران و ظالمان فرود می آید و اگر سخن از سلاح به میان می آید، بر علیه آنان است که سدی در مقابل حرکت آزادی بخش و عدالت گستر مهدوی هستند، نه کشتار مردم عادی.

همانگونه که اوضاع برای پیامبر خدا به راحتی و بی دردسر فراهم نشد، برای حضرت قائم نیز چنین است. گویا چنین نکته ای در ذهن یکی از اصحاب امام باقر وجود داشته که از آن حضرت می پرسد: میگویند هرگاه مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ قِيَامَ كُنْد، کارها خود به خود برای او درست می شود و حتی به اندازه یک حجامت هم خونی ریخته نمی شود. حضرت در پاسخ می فرماید:

كَلَّا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ اَشِيَتْ قَامَتُ لِأَحَدٍ عَفْوًا لَأَشِيَتْ قَامَتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حِينَ أُدْمِيَتْ رَبَاعِيَّتُهُ وَشُجِّ فِي وَجْهِهِ
كَلَّا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى نَمْسَحَ نَحْنُ وَ أَنْتُمْ الْعُرْقُ وَالْعَلَقُ ثُمَّ مَسَحَ جَبْهَتَهُ

نه چنین نیست، سوگند به آنکه جانم در دست اوست. اگر قرار بود کار برای کسی خود به خود درست شود، برای رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ درست میشد، آنگاه که دندانش شکست و صورت و پیشانی اش شکافت. نه، قسم به آنکه جانم در دست اوست، کار درست نخواهد شد تا اینکه ما و شما در عرق و خون غرق

شویم. (کنایه از جهاد و تلاش سخت و طاقت فرسا است) (۱)

یعنی پیروزی و غلبه، در سایه مجاهدتی سخت و جهادی خونین است و آن همه صحنه های درگیری در مناطق مختلف حجاز و شام و عراق و فلسطین و... که در روایات آمده است، گویای همین مطلب است. (۲) امام زمان نیز، فاتح جهان به روی حکمت و حکومت قرآن خواهد بود، با همان شیوه و سنت نبوی، یعنی پیروزی در سایه جهاد.

ظلم ستیزی

ظلم به مخلوقات، از کهن ترین جرائم بشری است. پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله که روحیه فتوت و جوانمردی و ظلم ستیزی داشت، نمی توانست شاهد تضییع حقوق دیگران باشد. پیش از بعثت در پیمان حلف الفضول عضو بود و به این عضویت در سال های پس از بعثت مباحثات میکرد. گروهی از جوانمردان مکه هم پیمان شدند که از مظلومین بیدفاع، در برابر حق کشان و ظالمان دفاع کنند. پیامبر نیز یکی از آنان بود.

ص: ۴۸

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۸.

۲- ر.ک: عصر ظهور، علی کورانی.

اساس دعوت نبوی نیز، رفع ظلم از بشر بود. قرآن کریم از آن حضرت به عنوان پیامبری یاد میکند که مردم را به خوبیها فرا می خواند و از بدیها باز می دارد و بار سنگین را از دوش ستمدیدگان بر می دارد و غل و زنجیرهای اسارت را از دست و پای مستضعفان میگشاید:

وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ» (۱)

این هدف، جز بوسیله ستیز با جباران ستمگر دست یافتنی نیست. در سخنان دیگر آن حضرت، گفتن سخن حق در برابر حاکم ستمگر، برترین جهاد به شمار آمده است و ستمگران و یاوران آنان اهل آتش دوزخ محسوب شده اند و نیز فرموده است:

هر کس ظالمی را یاری کند، خداوند او را بروی مسلط می سازد. (۲)

و این کلام نورانی که: أَحْسَنُ الْعَدْلِ نُصْرَةُ الْمَظْلُومِ؛ بهترین عدالت، یاری مظلوم است. (۳)

ص: ۴۹

۱- سوره اعراف / آیه ۱۵۷

۲- میزان الحکمه، ح ۱۱۴۷۹

۳- همان، ح ۱۱۴۸۰

در کلام دیگری به حمایت از مظلوم و ایستادن در

مقابل ظلم ظالم تشویق می نماید.

إِذَا رَأَيْتَ مَظْلُومًا فَاعْنُهُ عَلَى الظَّالِمِ (۱)

سیاست ظلم ستیزی در مقیاسی بزرگ تر و جهانی، رسالت حضرت مهدی عَجَلِ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ است و در طول تاریخ، همه ستمدیدگان چشم به راه آمدن مصلحی هستند که انسانها را از شر ستمگران رها سازد. امام رضا عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمود:

يُطَهِّرُ اللهُ بِهِنَّ الْأَرْضَ مِنْ كُلِّ جَوْرٍ وَيَقْدِسُ بِهَا مِنْ كُلِّ ظُلْمٍ خدایوند به وسیله او زمین را از هر جور و ستمی پاک و پیراسته می سازد. (۲) ای قبله قسط و کعبه عدل وی محور دین و روح قرآن باز آ که جهان پر ز آشوب گیرد ز حکومت تو سامان تا ریشه فتنه ها بخشکد تا عمر ستم رسد به پایان (۳) نویدی که اولیای دین داده اند و که با ظهور او همه گیتی پر از عدالت خواهد شد، همانگونه که از ستم لبریز گشته است؛ (۴) جز از راه ظلم ستیزی در سطح جهان میسر

ص: ۵۰

۱- همان، ح ۱۱۴۸۲.

۲- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۷۲.

۳- برگ و بار، ص ۱۲۰

۴- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۵

نخواهد شد؟

ظلم ستیزی امام زمان عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ هَم در عرصه محکمه ها و قضاوتهاست که با گماردن قضات عادل جلوی احکام ظالمانه را میگیرد، و هم در روابط اجتماعی مردم با یکدیگر است. او ستمگران را به کیفر می رساند و در سطح جهان با حکومت‌های ظالمانه می‌جنگد و آنان را شکست می دهد. امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ در کلامی روش ظلم ستیزانه حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ در ابعاد مختلف را این گونه ترسیم می نماید:

لَيُنزِعَنَّ عَنْكُمْ قُضَاةَ السُّوءِ وَ لَيَقْبِضَنَّ عَنْكُمْ الْمُرَاضِينَ وَ لَيَغْرِزَنَّ عَنْكُمْ أُمَّرَاءَ الْجَوْرِ وَ لَيُطَهِّرَنَّ الْأَرْضَ مِنْ كُلِّ غَاشٍ

امام مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ قاضیان زشت کار را بر کنار می کند، دست سازش کاران را از سر شما کوتاه می سازد، حکمرانان ستم پیشه را عزل میکند و زمین را از هر نادرست خیانتکار پاک می سازد. (۱)

اصلاح عقاید

پیامبر خدا صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مَبْعُوثٌ شَدَتْ أَنْحِرَافَاتُ فِكْرِهِ وَ كَمْرَاهِيهِایِ اعْتِقَادِي رَا اِصْلَاحٌ كُنْد وَ بَا دَرِهْم رِيخْتَن نِظَام تَفَكَّر مَشْرَكَانَه كَه دَر مَرْدَم جَاهَلِيَّت بُوْد، طَرَحِي نُو دَر اِنْدَا زِد

ص: ۵۱

و ریشه شرک را بسوزاند.

همه پیامبران، از جمله خاتم انبیاء صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَ آلهِ چون با افکار غلط رایج زمان خویش در افتادند و مشرکان موجودیت خویش را در سایه دعوت جدید در خطر دیدند؛ در گیریه‌ها و مقابله‌ها به وجود می‌آمد. مهم‌ترین تحول جامعه در سایه بعثت، اصلاح اعتقادات از شرک به توحید و از کفر به ایمان و از ضلالت به هدایت بود و حیات جامعه در گرو رویکرد به باورهای ناب و بی‌انحراف، شکل می‌گرفت. امیرالمؤمنین عَلَیْهِ السَّلَامُ در ترسیم اوضاع جاهلیت، به انحطاط فکری و اعتقادی مردم اشاره میکند و می‌فرماید:

وَ أَنْتُمْ مَعْشَرَ الْعَرَبِ عَلَى شَرِّ دِينٍ وَ فِي شَرِّ دَارٍ مُنِيخُونَ بَيْنَ حِجَارِهِ حُشْنٍ وَ حَيَاتٍ صُمٌّ تَشْرَبُونَ الْكَادِرَ وَ تَأْكُلُونَ الْجَشِبَ وَ تَشْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَ تَقْطَعُونَ أَرْحَامَكُمْ الْأَضْنَامُ فِيكُمْ مَنْصُوبَةٌ

خداوند، محمد صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَ آلهِ را به عنوان بیم‌دهنده جهانیان و امین وحی فرستاد، در حالی که شما جمع عرب، بدترین آیین و بدترین محیط زندگی را داشتید.. خونهای خود را می‌ریختید، قطع رحم می‌کردید، بت‌ها در میان شما بر پا بود و با گناهان همبسته بودید. (۱)

رسول خدا صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَ آلهِ تحوُّلی در افکار و عقاید پدید آورد و نگاه مردم را به هستی، جامعه، انسان و دین عوض کرد.

ص: ۵۲

آنچه حضرت مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ انجام خواهد داد، در راستای همین روش و در تکمیل برنامه های رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله خواهد بود، به خصوص که با گذشت زمان، چهره راستین اسلام ناب، دستخوش تغییرات و تحریفات میشود و بدعتها به جای سنتها حاکم می شود و اصول اصلی دین از یادها می رود و تفسیر واقعی قرآن پنهان می ماند، به گونه ای که وقتی آن حضرت ظهور میکند، خلیها می پندارند دین جدید یا کتاب تازه و مرام نو آورده است و اساس فکری خیلی ها به هم می خورد. می توان گفت که جان تازه ای در پیکر دین دمیده میشود و اسلام دوباره آغاز میگردد.

امام باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ از جمله صفات مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ را چنین بر می شمارد .

يَهْدِي مَا كَانَ قَبْلَهُ كَمَا هَدَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله أَمْرَ الْجَاهِلِيَّةِ وَ يَسْتَأْنِفُ الْإِسْلَامَ جَدِيداً

او (امام مهدی) آنچه را پیش از او بوده درهم می ریزد، همان گونه که رسول خدا کار جاهلیت را درهم ریخت، اسلام را دوباره پدیدار می نماید.

همین مضمون از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ نقل شده است:

اِذَا قَامَ الْقَائِمُ جَاءَ بِأَمْرٍ جَدِيدٍ كَمَا دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فِي

بُدُّوْا الْإِسْلَامَ إِلَى أَمْرِ جَدِيدٍ؛ قائم آنگاه که قیام کند، امر تازه ای می آورد، همانگونه که رسول خدا در آغاز اسلام، امر جدید و مرام تازه ای آورد. (۱)

در واقع این نوآوری پرده برداری از چهره غبار گرفته اسلام محمدی است، نه آنکه دین تازه و قرآن جدیدی بیاورد. در دعاهایی که در مورد حضرت ولی عصر عارِیْهَعَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرْجَهُ الشَّرِيفَ آمده است این نکته فراوان دیده میشود. از جمله در دعایی که با اللهم صل علی ولیک المحیی شتتک... آغاز می شود، از خداوند چنین می خواهیم:

خدایا، با وجود حضرت مهدی، آنچه را از دین تو محو شده، تجدید کن و آنچه از احکام قرآنت تغییر یافته، زنده گردان و آنچه را از حکم تو عوض شده است، آشکار ساز، تا آنکه دین تو به دستان آن عزیز، طراوت و تازگی و شادابی یابد و هیچ شک و شبهه و باطلی در آن وجود نداشته باشد و خالص و پیراسته از هر بدعت گردد. (۲)

تحریف زدایی از دین و اصلاح باورها، از جمله کارهای عمده امام زمان خواهد بود، چنانکه سیره حضرت رسول چنین بود و در این راه، با مشقتها و معارضه هایی هم

ص: ۵۴

۱- المحججه البيضاء، ج ۴، ص ۳۳۹

۲- اللَّهُمَّ جَدِّدْ بِهِ مَا أَمْتَحَيَّ مِنْ دِينِكَ... مفاتيح الجنان، اعمال روز جمعه، آخرین دعا.

مواجه خواهد شد. امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ در این مورد می فرماید:

آنگاه که قائم ما قیام کند، از جاهلان آخرالزمان برخورداری بدتر خواهد دید از آنچه که جاهلان عصر جاهلیت با پیامبر خدا داشتند. چرا که پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ أَهْلِهِ وَ أَصْحَابِهِ در میان مردم مبعوث شد که بت های تراشیده شده از سنگ و چوب را می پرستیدند اما قائم ما وقتی ظهور می کند که همه آن جاهلان، قرآن را بر ضد او تأویل می کنند و با استناد به قرآن به مخالفت با او می پردازند. (۱)

همانگونه که حضرت رسول، آن تشتت فکری جاهلیت را به وحدت رساند و همه بر محور دین خدا گرد آمدند و امتی مود پدید آمد؛ حضرت مهدی عَجَلَّ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ نیز با تبیین درست اسلام، همه تفرقهها و تشتتهای فکری و اعتقادی و صف آراییهای فرقه ای و مسلکی را از بن می برد، و حتی شیعه را نیز با گرایشهای گوناگونی که دارند، متحد و منسجم می سازد. امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ در حدیثی از اختلافات فکری شیعه در آینده خبر می دهد و خیر را در آن دوره از آخر الزمان میداند و به مالک بن حمزه که از خیر بودن آن اوضاع متعجب می شود، می فرماید:

عِنْدَ ذَلِكَ يَوْمٍ قَائِمًا ..... ثُمَّ يَجْمَعُهُمُ اللَّهُ عَلَى أَمْرٍ وَاحِدٍ؛ آنگاه

ص: ۵۵

۱- غیبت نعمانی، ص ۲۹۷ (ان قائمنا اذا قام استقبل من جهله الناس.....).

است که قائم ما قیام می کند و همه را بر یک فکر و مرام واحد، گرد می آورد. (۱)

همیشه اختلافات فکری، نتیجه دور ماندن امت از حجت معصوم است. وقتی عصر ظهور و حضور فراهم شود و از زبان آن حجت الهی، خطوط اصلی دین ترسیم گردد، جامعه به وحدت فکری می رسد و اختلافات برچیده می شود، همانگونه که در عصر رسالت، مسلمانان دین را از زبان رسول خدا می آموختند و متحد بودند و هر اختلافی پیش آمد، پس از رحلت او و کنار گذاشتن حجت الهی بود.

آمیزه مهر و قهر

از آنجا که حضرت رسول صلی الله علیه و آله ادب شده پروردگار است، (۲) صفات و خصال خدایی هم دارد. یکی از این ویژگیها، آمیختگی مهر و قهر و شدت و نرمش و رحمت و غلظت در اوست.

خدای متعال هم غفور و رحیم و مهربان است و هم قهار و شدید العذاب و ذواتنقام؛ در موضع رحمت و احسان، از همه مهربان تر و عطف تر است و در جای خشم و انتقام، از همه سختگیر تر و شدید العقاب است. (۳)

ص: ۵۶

۱- همان، ص ۲۰۱

۲- آدبنا ربی فاحسن ادبی، بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۲۱۰

۳- انک انت ارحم الراحمین فی موضع العفو والرحمه وأشد المعاقبین فی موضع التکال والنقمه؛ مفاتیح الجنان، دعای افتتاح.

این صفت در سیره پیامبر و یاران او نیز بود. به تعبیر قرآن کریم:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ □ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ ، مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرستاده خداست و کسانی که با اویند، بر کافران سخت و شدیدند، ولی در میان خود مهربان اند. (۱)

پیامبر اعظم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ با آنکه مظهر رحمت و اسعه الهی بود، و مهربانی، حلم، لطف، احسان، عفو، نرمش، مدارا، گذشت و بزرگواری از صفات برجسته و از عوامل موفقیت او در دعوت به اسلام بود؛ از سوی دیگر از شجاعت، قاطعیت، صلابت، پیکار شدید با مشرکان و منافقان، سخت گیری نسبت به معاندان و توطئه گران، قهر و شدت عمل در مقابل خائنان برخوردار بود و در طول ۲۳ سال تلاش پیامبرانه، صحنه های فراوانی از مهر و قهر آن حضرت به ثبت رسیده است.

خلف صالح او حضرت بقیه الله نیز که وارث مکارم عترت پاک است، همین گونه رفتار خواهد نمود. در روایات، از آن امام موعود با عنوان رحیمه بالمساکین و الرحمه

ص: ۵۷

الواسعه یاد شده است. همچنین او شدیداً علی العَمال است، نه تنها نسبت به دشمن، بلکه بر کارگزارانِ حکومتی خویش هم سخت گیری و نظارت دقیق و حسابرسی خواهد داشت. هم ظالمان و کمک کنندگان به ظلم و زنا کاران محصنه را از دم تیغ میگذرانند، هم وجودش مایه آسودگی خاطر و دلخوشی اهل ایمان و صالحان است. هم یاورانش به فرمان او سلاح بر دوش همه جا را زیر پا میگذارند و از جباران و ستمگران انتقام می گیرند، هم عدالت او و یارانش به عمق همه خانه ها خواهد رسید، آنگونه که سرما و گرما به خانه ها وارد می شود. (۱)

احسان و عدل و لطف او چنان همه گیر و فراوان خواهد بود که مردگان آرزو میکنند کاش دوباره زنده شوند و از نعمت و رفاه و وسعت آن دوران بهره مند گردند. از سوی دیگر دشمنان خدا خوار می گردند، ظالمان درهم کوبیده میشوند، خانه های کفر و نفاق ویران می شود، سران گمراهی و بدعت و سردمداران باطل و فسق و جور، ریشه کن می گردند و زمین از لوٹ وجود مفسدان پاک میشود و اثری از آنان باقی نمی ماند. اینها همه مضمون روایات و دعاهایی است که درباره اوست. (۲)

ص: ۵۸

-
- ۱- أما والله، لیدخل علیهم عدله جون بیوتهم، كما یدخل الحر والقی بحار الانوار، ج ۲، ص ۳۶۲
  - ۲- به مضامین دعای ندبه (این قاصم شرکه المعتدین، این هادم ابنیه الشرکی و والنفاق..) و دعا برای امام عصر (واقتل به جباره الکفر واقصم به رؤوس الضلاله...) و دعا، زیارتها، صلوات های مربوط به آن حضرت رجوع شود.

درشتی و نرمی به هم در به است (۱)

چو رنگ زن که فضا و مرهم په است

از اصول تربیتی، همین بهره گیری به موقع از بیم و امید و قهر و نوازش و جذب و دفع است. جامعه در سایه مهر به جا و قهر به موقع، سامان می یابد و نیکان انگیزه تلاش و خدمت می یابند و بدان زمینه فساد را از دست میدهند.

به امید روزی که آن مهر سپهر امامت از افق انتظار برآید و دستی به مهر و قهر گشاید، مؤمنان را بنوازد و مستکبران را ریشه کن سازد.

ای مهدی، ای سلاله پاکان

ای آفتاب نیمه شعبان

ای مظهر عدالت موعود

معنای دین، تجسم قرآن

میراث دار خط شهادت

خونخواه کربلا و شهیدان

حق، در قیام قسط تو قائم

باطل ز شوکت تو هراسان

ص: ۵۹

مستضعفان به مهر تو دلگرم
مستکبران زمهر تو ترسان
باز آ که در حکومت عدلت
فرمانروا شوند ضعیفان
آشفته ساز، قدرت قیصر
ویرانه، کاخ خسرو و خاقان
دستی به انتقام برآور
و دستی اگر زمهر برافشان
باز آ که این جهان پر آشوب
گیرد به دستهای تو سامان
باز آ که هیچ فتنه نماند
باز آ که تا رها شود انسان
تا چشمه های اشک بخشکد
از چشم و چهره های یتیمان
تا غنچه های خنده بروید
بر ساحل لبان اسیران (۱)

ص: ۶۰

آن روز، روز ظهور اسلام و دین، روز گسترش عدل و داد، روز احیای زمین و زمینیان از مرگ و تباهی است.

مردم، مهدی علیه را با نشانه های آرامش و وقار میشناسند، و به حلال شناسی و حرام شناسی اش، و به نیاز مردم به او و بی نیازی او از مردم.

وقتی قائم آل محمد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ كُنْد، منادی از آسمان، ظهور دولت یار را نوید میدهد و زوال سلطه جباران را. از مکه ظهور می کنند، پشت به خانه کعبه داده، جهانیان را به حق فرا می خواند. نیکان و شایستگان، از همه جا ندایش را پاسخ میدهند و یارانش از شهرها و مناطق گوناگون، پیرامونش جمع می شوند. اصحابی که زاهدان

ص: ۶۱

۱- مضمون این بخش، همه بر گرفته از متون و روایات درباره امام زمان و مهدویت است که چشم انداز آن دوران را نشان می دهد.

شبند و شیران روز، دلهایی استوار و فولادین دارند و با آن امام - بین رکن و مقام - بیعت میکنند.

هر که اطاعت او کند، نجات یافته و رستگار می شود و هر که تخلف و دشمنی کند نابود میگردد.

پرچمداران و لواء بر دوشان آن حضرت، صبح ظهور در مکه حضورش می رسند. گویی که بر باد و ابر سوار شده خود را به امام رسانده اند.

کارگزاران دولت وی، بر کافران سختگیر و شدیدند و در راه خدا با دشمنان تا آنجا مبارزه میکنند که پروردگار خشنود گردد.

یاران وی، اگر در زمین گمنام باشند، در آسمان شناخته شده اند. توامندانی پاک و پارسا و مهذب و شیردلند و استوار، نستوه تر از چکادها، اگر بخواهند کوهها را از جای برکنند، می توانند!

آنان خدا را به شایسته ترین وجه، موحدانه عبادت میکنند. شبهایشان با چشمانی اشکبار است و دلهایشان براساس محبت و نصیحت، و متحدند و یکپارچه سیصد و سیزده نفر اصحاب ویژه اویند که بر گفتن و اجرای حق و حاکمیت اسلام بر می خیزند و در رکاب مهدی عَجَلُ اللهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ جهاد می کنند .

وقتی امام می آید؛ بیماران خوب میشوند، ضعیفان

قدرت می یابند، دلها استوار می گردد، و هر کس خود را به توان سیصد نفر می بیند.

آن روز ستمدیدگان جهان نفس راحت میکشند،

شمشیر ایمان را بر گردن کفر می بینند و عزت و سربلندی را از آن خدا و مؤمنان.

آن روز، روز خلاص و نجات است. روز فتح بزرگ و پیروزی نهایی، روز حکومت صالحان و مستضعفان، روز استخراج گنج ها، روز فتح دیار شرک و سقوط پایگاه کفر.

و... مهدی یارانه می آید؛ رایت اسلام در دست، زبور داوود در بر، مشعل هدایت در پیش، تابوت سکینه همراه عصای موسی در کف.

او پرچم پیامبر را می گشاید، و سپاه ژعب از هر طرف به یاریش می آید.

آن چهره های نورانی که با او بیعت میکنند، بیعت و پیمانشان بر این اساس است که:

دزدی و زنا نکنند. مسلمانی را دشنام ندهند. حاجی محرمی را نشکند و حریمی را نشکنند. بی جهت و ناروا، کسی را نزنند و وارد خانه ها نشوند. زر و سیم، و جو و گندم نیندوزند. مال یتیم نخورند. ندانسته شهادت ندهند. شراب ننوشند. مسجدی را ویران نسازند. با ابرایشم و طلا خود را نیارایند و لباس خشن بپوشند. راهزنی نکنند. راهها را

ناامن نسازند. امر به معروف و نهی از منکر کنند. چهره بر خاک و سر بر بالین زمین بگذارند. در راه خدا به شایسته ترین صورت جهاد کنند. این بیعت نامه آنان با امامشان است.

در دولت مهدوی، خدا تأیید کننده اوست. زمین برای او در نور دیده میشود، گنجینه های نهان برایش آشکار میگردد، و قدرت و سلطه اش شرق و غرب را فرا می گیرد.

وقتی ظهور نماید؛ آثار محمد صلی الله علیه و آله را تبیین میکند و با سلاح، دشمنان خدا و دین خدا را به هلاکت میرساند. پهنه زمین را همانگونه که از ستم پر شده، از عدل و داد مملو مینماید. فرشتگان خدایی یاور اویند. جبرئیل و میکائیل و اسرافیل، به جانبداری او وارد عمل می شوند و ملائکه خدمتگزار اویند.

هنگام ظهور، بر حجر الأسود تکیه میزند و دنیا را به دولت خویش دعوت میکند. از جمله سخنانش این است که میگوید:

من، باز مانده ای از آدم و ذخیره ای از نوح و برگزیده ای از ابراهیم و انتخاب شده ای از محمدم. |

آنگاه مردم را به کتاب خدا و سنت رسول و ولایت فرا میخواند و از هر مسلمانی برای دفع باطل و احقاق حق یاری میطلبد. اولین آیه ای که بر زبان می آورد این است:

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ (۱) و می گوید:

من بقیه الله ام و حجت خدا و خلیفه او بر شما.

پس از اجابت مردم مکه، به یثرب می رود. دامنه دعوتش از حجاز به شام کشیده میشود و انقلابش در دمشق میشکفتد. روز به روز بر پیروانش افزوده میگردد. چین و قسطنطنیه و روم را فتح میکند.

هنگام ظهور فرخنده اش، پس از آن غیبت طولانی که چشمی او را نمیدید؛ چشمی نمی ماند که او را نبیند. هر کس هر کجا که باشد، صدای او را می شنود و خود او را به سیره نبوی عمل میکند، زندگیش همچون

علی عَلَیْهِ السَّلَامُ است.

اسلام را بر کافران عرضه می کنند. اگر پذیرفتند، به نماز و زکات مامور می شوند، و گرنه کشته میشوند.

بیعت با او، بیعت با خداست و دست خدا بالاترین دست هاست.

وقتی حکومت او بر پا شود، گرفتاری ها را بر طرف می کند، و پریشانیهای دراز مدت پیروان را سامان می بخشد.

ص: ۶۵

خوشا به حال کسی که آن دوره را ببیند.

در عصر او مؤمنان شادند و حق، حاکم، خوف و هراس از دل شیعیان برداشته می شود و خدا آن ترس را در دل دشمنان جایگزین میکند.

نامش پر آوازه و فرمانش نافذ و آشکار میگردد. اسلام رونق می گیرد. حق - بعد از آن افول طولانی - درخشان میشود. ظلمتها کنار می رود. شهرها ایمن می شود. بندگان هدایت می یابند. ارکان باطل ویران می شود. سرهای گران می شکنند. حیلها به نیرنگ بازان برمی گردد. فاسقان حد می خورند. فرعونها و طاغوتها هلاک می شوند. پرچمهای مخالفان سرنگون می گردد. نیزهها شکسته می شود. نیروهای دشمنان از هم می پاشند. منبرها و تریبون های دروغ و خیانت به آتش کشیده میشود. بتهای قدیم و جدید خرد و شکسته میشود. قلعه ها و دژها باز گشوده میشود. و کاخهای به ناروا افراشته شده ویران می گردد.

وقتی ظهور میکند و به حق فرا می خواند؛ عدهای رو در رویش می ایستند و در این میان، شمشیر است که قاضی است. مخالفانش برخی مستکبرانند، برخی جاهلین و بی خردان، و برخی هم عالم نمایان هوا پرست هر که مطیعش گردد، عزیز است و هر که با او درافتد

ص: ۶۶

ذلیل میشود و خونس هدر است.

به بیت المقدس رفته، ذخایر انبیاء را بیرون می آورد. به مصر می رود و زمین را با عدل، منور می سازد. وقتی قیام کند، فروغش کره خاک را درخشان می کند.

میزان عدالت را میان مردم می نهد و دیگر کسی به کسی ستم نمیکند....

اینهاست جلوه روزگار و سیمای جامعه و وضع مردم، وقتی که آن فرزند رسول و وارث پیامبر و احیاگر سنت و شریعت ظهور کند و جهان را به زیور قسط و عدل بیاراید.

أَلَلَّ-هُمَّ اكْتَسَفَ هَذِهِ الْعَمَّةَ عَنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِحُضُورِهِ، وَعَجَّلَ لَنَا طُهُورَهُ، إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيداً وَنَرَاهُ قَرِيباً، بِرَحْمَتِ-كَ ي-أَرْحَمَ
الرَّاحِمِينَ. (۱)

ص: ۶۷

۱- مفاتیح الجنان، دعای عهد

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه.
۳. ارشاد، شیخ مفید، چاپ کنگره هزاره، قم.
۴. اثبات الهداه بالنصوص والمعجزات، شیخ حر عاملی، چاپخانه علمیه، قم.
۵. بحار الأنوار، علامه مجلسی، مؤسسه الوفاء، بیروت.
- ۶ چشم اندازی به حکومت مهدی، نجم الدین طیبی، بوستان کتاب، قم.
۷. خورشید مغرب، محمد رضا حکیمی، دفتر نشر و فرهنگ اسلامی، تهران.
- ۸ سنن النبی، علامه طباطبائی، کتابفروشی اسلامیة، قم.
۹. علل الشرایع، شیخ صدوق، کتابفروشی حیدریه، قم.
۱۰. العلم والحکمه فی الکتاب والسنه، محمدی ری شهری، دارالحدیث. قم.

١١. الغيبه، نعماني، كتابفروشي صدوق، تهران.
١٢. كافي، محمد بن يعقوب كليني، دارالكتب الاسلاميه، تهران.
١٣. كمال الدين و تمام النعمه، صدوق، انتشارات اسلامي، قم.
١٤. مجمع البيان، طبرسي، كتابخانه مرعشي، قم
١٥. المحاسن، احمد بن خالد برقي، دارالكتب الاسلاميه، قم.
١٦. المحججه، سيد هاشم بحراني، مؤسسه الوفاء، بيروت
١٧. المحججه البيضاء، فيض كاشاني، انتشارات اسلامي، قم
١٨. معاني الأخبار، شيخ صدوق، انتشارات اسلامي، قم.
١٩. مفاتيح الجنان، محدث قمي، انتشارات اسوه.
٢٠. منتخب الأثر، لطف الله صافي گلپايگاني، مكتبه الداوري، قم.
٢١. ميزان الحكمه، محمدى رى شهري، دارالحديث، قم.
٢٢. وسائل الشيعه، شيخ حر عاملي، داراحياء التراث العربى.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه

اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

